

Cod întrebare:	MMP_0346	Nr. înreg. MMP	Nr. 161397/DM/30.03.2011
Nume	Tania Iancu, arhitect		

Întrebare
<p>Petenta considera ca :</p> <p>" .....E timpul sa lasam aurul acolo unde e si sa scoatem altfel de aur: aurul intelepciunii si harniciei noastre, aurul valorificarii a ceea ce avem mostenit in acea zona: galeriile romane - unicate in lume si locuintele minerilor, natura superba si traditiile locale din zona. ....</p>

Răspuns
<p>Așa cum am arătat în Raportul de condiții inițiale privind patrimoniul cultural de la Roșia Montană, parte din Raportul EIM, până în anul 1999 galeriile romane de la Roșia Montană nu au fost studiate de către specialiști în domeniul arheologiei miniere, deși existența lor era cunoscută de mai bine de 150 de ani. Practic, acest tip de vestigii arheologice erau înainte de anul 2000 necunoscute din punct de vedere științific, nefiind documentate, publicate, puse într-un fel sau altul în circuitul științific. Din aceste motive, referirile la aceste tipuri de artefacte, întâlnite în literatura de specialitate înainte de anul 2000 sunt de natură empirică.</p> <p>Începând cu 1999, o echipa de arheologi din Toulouse, specializați în arheologie minieră, asigură studiul științific al vestigiilor miniere din cadrul sitului Roșia Montană. Cei 7 km de galerii datate în epoca romană reprezintă suma tuturor lucrărilor de acest tip identificate și cartate, în toate masivele în care s-a efectuat cercetarea, și nu un tot unitar. Studiarea acestor structuri a însemnat așadar, mai buna lor cunoaștere și a determinat în aceeași măsură luarea unor decizii pertinente în ceea ce privește conservarea și punerea lor în valoare.</p> <p>În baza rezultatelor cercetărilor efectuate până acum (respectiv finalizate pentru masivele Cetate, Cârnic, Jig și în curs de desfășurare în masivul Orlea), s-a luat decizia conservării și punerii în valoare a următoarelor zone cu lucrări miniere vechi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - galeria Cătălina Monulești – galerie situată în Centrul Istoric al satului Roșia Montană, unde în trecut a fost descoperit cel mai însemnat lot de tăblițe cerate și un sistem antic de drenare a apelor de mină. - sectorul minier Păru Carpeni – situat în zona de sud-est a masivului Orlea unde a fost decoperit un sistem de camere suprapuse echipat cu instalații romane de lemn (roți, canale, etc.) pentru drenarea apelor de mină. - zona Piatra Corbului – situată în partea de sud-vest a masivului Cârnic, aici fiind păstrate urme ale exploatărilor cu foc și apă din perioada antică și medievală. - zona masivului Jig-Văidoaia – în partea de nord-vest a satului Roșia Montană, unde se păstrează zone de exploatare de suprafață datând din epoca antică. <p>În ceea ce privește tronsoanele de galerii vechi din partea de sud a masivului Cârnic, după studierea lor integrală și ținând cont de dificultatea accesului în acest perimetru, de gradul precar de conservare a acestor vestigii, de natura și de distribuția acestora, cât și de faptul că astfel de lucrări mai sunt întâlnite și în alte zone din cele menționate mai sus, s-a constatat că aceste galerii sunt foarte dificil de amenajat pentru public. S-au întâmpinat greutăți considerabile în ceea ce privește asigurarea condițiilor de siguranță și de întreținere a accesului în aceste galerii, în primul rând pentru specialiști și cu atât mai dificilă și lipsită de fezabilitate apare această opțiune în eventualitatea amenajării accesului public.</p> <p>Astfel, situația actuală arată clar că în cea mai mare parte lucrările miniere antice din masivul Cârnic, dar și din celelalte sectoare miniere, sunt accesibile, în condiții extrem de dificile, doar specialiștilor, fiind practic inaccesibile publicului larg. Mai mult, normele de securitate ce reglementează desfășurarea unor activităților publice de vizitare în muzeele din Uniunea Europeană și care au fost adoptate și în România, nu sunt compatibile cu transformarea integrală a galeriilor romane, expuse în permanență unor factori de risc ridicat, într-un spațiu public destinat turiștilor. Subliniem însă faptul că vor exista porțiuni consistente de galerii romane</p>

care vor fi păstrate in situ, așa cum s-a precizat anterior. Ca o măsură de minimizare a acestui impact, pe lângă cercetarea deplină și publicarea rezultatelor acestei cercetări, specialiștii au considerat că este necesară realizarea unui model grafic tridimensional al unor structuri, cât și realizarea unor replici la scara de 1:1 a celor mai importante tronsoane de galerii în cadrul viitorului muzeu al mineritului care va fi construit în curând la Roșia Montană. De menționat faptul că aceste replici vor completa tronsoanele cu lucrări romane, medievale și moderne ce se vor conserva și amenaja in situ.

Ca o alternativă s-a avut în vedere și elaborarea unui studiu de specialitate prin care s-au făcut estimări financiare legate de conservarea integrală și punerea în circuit turistic a galeriilor situate în Masivul Cârnic. Astfel trebuie precizat că investițiile necesare pentru amenajarea și întreținerea unui circuit public de vizitare în acest masiv se ridică la un nivel nefezabil din punct de vedere economic (peste 151 milioane de euro și costuri de întreținere de peste 1 milion euro pe an - a se vedea, în acest sens studiul „Evaluarea costurilor lucrărilor de amenajare a rețelelor miniere istorice din masivul Cârnic” elaborat în colaborare de către firmele britanice Gifford, Geo-Design și Forkers Ltd., prezentat în volumul 49 din anexele la răspunsuri și întrebări, parte a Raportului EIM)).

Astfel, recomandările acestora și ale echipei de cercetare arheologică sunt de a conserva și amenaja muzeistic zone remarcabile precum Cătălina Monulești, Păru Carpeni, Piatra Corbului, amenajarea în integritate dovedindu-se nesustenabilă din punct de vedere economic, cât și în ceea ce privește alegerea zonelor reprezentative pentru amenajare turistică.,

Ne aflăm astfel în fața unui relativ paradox, anume că, în lipsa cercetării, datorită stării de conservare și a naturii acestui tip de vestigii, existența fizică a galeriilor romane ar fi amenințată. Cercetarea de acest tip – cunoscută sub denumirea de cercetare arheologică preventivă – se face însă, peste tot în lume, în conexiune cu interesul economic pentru anumite zone, iar costurile acestora, ca și costurile de punere în valoare și întreținere a zonelor păstrate sunt asigurate de cei care fac investiția, realizându-se un parteneriat public–privat în sensul protejării patrimoniului cultural, conform prevederilor Convenției europene de la Malta (1992) cu privire la protejarea patrimoniului arheologic

Prin cercetările arheologice preventive din anii 2001-2006 au fost conturate și cercetate 13 situri arheologice, pentru unele dintre acestea - după finalizarea cercetărilor exhaustive - s-a luat decizia aplicării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, iar în alte cazuri s-a hotărât conservarea in situ – spre exemplu, incinta funerară de la Tăul Găuri, vestigiile romane de pe Dealul Carpeni.

În acest context, o enumerare succintă a patrimoniului imobil al Roșiei Montane cuprinde:

- Tău Găuri, monument funerar conservat *in situ*, și clasat ca monument istoric
- Piatra Corbului, monument al naturii (suprafață) și monument istoric (subteran), conservat *in situ*
- Carpeni, sit arheologic clasat ca monument istoric (clădiri romane cu hipocaust, zonă funerară), conservat *in situ*
- Păru Carpeni, sistem de galerii subterane echipate cu un sistem de roți hidraulice pentru evacuarea apelor de mină, datat în epocă romană, conservat *in situ*
- Cătălina Monulești, galerie minieră de epocă romană clasată ca monument istoric, conservat *in situ*
- Case monument istoric, 41 de clădiri înscrise în Lista Monumentelor Istorice, 2010, conservate *in situ*
- Zona Protejată - Centru Istoric, ansamblu arhitectural cu o suprafață de 137 ha ce cuprinde 317 clădiri (din care 35 sunt monumente istorice), conservate *in situ*
- Tăurile - lacuri antropice construite în sec. XVIII-XIX, conservate *in situ*

Planul M – Planurile de Management pentru Patrimoniu cultural descriu proiectele și programele propuse pentru cercetarea, conservarea și restaurarea valorilor de patrimoniu din zona Roșia Montană, în contextul implementării proiectului minier, precum și măsurile de minimizare a impactului și de implicare a comunității locale și științifice/academice în transformarea acestora într-o resursă economică viabilă a comunității locale.

Pe lângă aceste valori de patrimoniu arheologic imobil, se adaugă o serie de peste 10.000 de artefacte descoperite din anul 2000 și până în prezent, care au fost restaurate sau sunt în curs de restaurare la instituțiile abilitate în acest sens. De asemenea o parte a acestor descoperiri a fost publicată în lucrări de specialitate, alte

lucrări fiind în curs de publicare de către autorii cercetării. Toate aceste bunuri de patrimoniu mobil au un mare potențial în ceea ce privește valorificarea lor muzeală, respectiv expunerea lor în cadrul viitorului muzeu al mineritului de la Roșia Montană.

Toate bunurile de patrimoniu mobil identificate pe parcursul Programului Național de Cercetare Alburnus Maior se află în gestiunea Muzeului Național de Istorie a României, conform legislației de specialitate în vigoare.

Ținând cont de situația actuală a stării de conservare a vestigiilor arheologice, de rezultatele cercetărilor din anii 2000-2006, într-o abordare de ansamblu a posibilității de utilizare a resurselor de patrimoniu arheologic în vederea unei dezvoltări a potențialului turistic au s-a luat hotărârea realizării - **unui muzeu al mineritului** cuprinzând:

- expoziția documentară axată pe trei teme majore: geologie, arheologie și istorie-etnografie,
- expoziția în aer liber cuprinzând elemente de etnografie și patrimoniu industrial,
- expoziția subterană cuprinzând galeria Cătălina Monulești, (care păstrează urme de exploatare din toate epocile istorice de la cea antică până în perioada contemporană), completată și de replici scara 1:1 ale celor mai importante structuri miniere antice identificate în alte masive din zona Roșia Montană
- conservarea *in situ* a unor vestigii arheologice și integrarea lor într-un circuit de turism cultural.

Pe de altă parte trebuie amintită zona protejată a Roșiei Montane. Aceasta va avea, conform planului urbanistic zonal aflat în curs de avizare, o suprafață de peste 137 ha și va cuprinde 35 de monumente istorice și alte valori de arhitectură din cadrul acestei localități (restaurate și puse în valoare), aici urmând a fi organizat un modern muzeu al mineritului cu expoziții de geologie, arheologie, etnografie (cu o secție în aer liber), patrimoniu industrial și o importantă componentă subterană localizată în jurul galeriei Cătălina Monulești. În această parte a localității RMGC va urmări să promoveze dezvoltarea turismului tradițional (pensiuni, mici localuri, case de vacanță, locuințe pentru angajați). În zona estică și sud-estică a centrului vechi se află tăurile istorice: Tăul Mare, Tăul Brazi și Tăul Anghel. În această zonă se poate dezvolta un turism modern, de agrement. Trebuie precizat că niciuna dintre casele monument istoric din cuprinsul Proiectului propus de către RMGC nu va fi afectată în mod negativ, respectiv toate cele 41 de clădiri monument istoric vor fi incluse într-un amplu program de reabilitare și restaurare (a se vedea Raportul EIM - vol. 33, respectiv Planul M – Plan de Management al Patrimoniului Cultural, partea II-a – Plan de Management pentru monumente istorice și zonele protejate din Roșia Montană, p. 74-91)..

3. În ceea ce privește dezvoltarea turismului local, suntem de părere că, în lipsa unui proiect de mare anvergură, care să aibă ca obiective și sprijinirea turismului, cum este Proiectul minier Roșia Montană, considerăm că acesta nu poate deveni profitabil pentru comunitatea locală. Este adevărat că turismul poate fi o posibilă sursă de venituri și dezvoltare durabilă pentru Roșia Montană și regiune. Există, totuși, o mare diferență între a propune turismul ca alternativă sau substitut pentru un proiect industrial major - și dezvoltarea acestuia de-a lungul timpului, susținută de investiții în infrastructură, generate de un proiect industrial complex.

Prima opțiune - pentru Roșia Montană, "turismul fără dezvoltarea minei" - nu este viabilă în sine și, cu siguranță, nu în comparație cu un plan de dezvoltare a turismului de-a lungul timpului, cu ajutorul investiției în infrastructură, cel puțin din următoarele motive: lipsa punerii în valoare a obiectivelor turistice, infrastructura necorespunzătoare, insuficiența unităților de cazare și de alimentație publică etc..

Cea de-a doua variantă, respectiv dezvoltarea/promovarea turismului prin implementarea Proiectului este singura alternativă viabilă, căci Proiectul conține prevederi cu privire la investiții semnificative în turismul local și promovarea acestei zone.

Roșia Montană Gold Corporation (RMGC) a dispus, de asemenea, realizarea unui studiu, care stabilește modalitatea de promovare a potențialului turistic și modalitatea de abordare a aspectelor legate de turism printr-un proiect integrat:

"Din experiență, putem afirma că turismul va fi însă posibil și profitabil numai atunci când va exista ceva de oferit turiștilor sub aspectul unui mediu curat, a unei infrastructuri adecvate (drumuri de calitate, cazare, restaurante, apă curentă, canalizare corespunzătoare, instalații de eliminare a deșeurilor etc.) puncte de atracție (muzee, alte obiective de vizitat, precum monumentele istorice etc.). Un proiect minier precum cel propus de RMGC va oferi, prin impozite și dezvoltarea industriei serviciilor, fondurile necesare pentru îmbunătățirea infrastructurii. Prin proiectul Roșia Montană și planurile sale de gestionare a patrimoniului, vor fi investite de

către companie peste 70 milioane de USD pentru protecția/restaurarea și menajarea patrimoniului cultural de o manieră propice dezvoltării turismului. Printr-un program de instruire vor fi asigurate deprinderile necesare dezvoltării activităților turistice, iar Roșia Montană Micro Credit va susține financiar persoanele care doresc să deschidă pensiuni, restaurante etc., toate acestea fiind necesare pentru a atrage turiști. La încheierea proiectului, va exista un sat nou, plus centrul vechi, restaurat, al comunei Roșia Montană, cu un muzeu, hoteluri, restaurante și infrastructură modernizată, plus galerii de mină restaurate/amenajate muzeistic (ex. cea de la Cătălina Monulești) și monumente restaurate/conservate precum cel de la Tăul Găuri, Carpeni, Piatra Corbului, Păru Carpeni - care, toate, vor reprezenta atracții turistice. În plus, se înțelege că guvernul va acționa la nivel local pentru a încuraja creșterea economică" (vezi Roșia Montană Propunere Inițială pentru Turism, Raportul Gifford 13658.R01).

Tot în acest context compania specializată Gifford împreună cu Geo-Design din Marea Britanie a efectuat un studiu de fezabilitate referitor la estimarea costurilor de amenajare a masivului Cărnăc pentru public. Concluzia acestui studiu relevă faptul că pentru organizarea muzeistică conformă normelor în vigoare a acestui masiv, sunt necesari peste 151 milioane euro, iar pentru funcționare anuală costurile depășesc 1 milion euro pe an. Astfel, recomandările acestora și ale echipei de cercetare arheologică sunt de a conserva și amenaja muzeistic zone remarcabile precum Cătălina Monulești, Păru Carpeni, Piatra Corbului, amenajarea în întregum dovedindu-se nesustenabilă din punct de vedere economic, cât și în ceea ce privește alegerea zonelor reprezentative pentru amenajare turistică. Acest document este parte din răspunsurile specialiștilor independenți la întrebările publicului și poate fi studiat integral în cadrul volumelor Anexa EIA, în volumul 49, disponibil pe pagina de internet a companiei www.rmgc.ro.

Prin Planul său de dezvoltare durabilă a comunității (Volumul 31 din raportul EIM), RMGC se obligă să pună bazele dezvoltării unor proiecte pe termen lung, cum ar fi turismul. Planul de Urbanism General (PUG), întocmit în 2000 și aprobat în 2002, este un document vizat de Consiliul Local după ce a fost depus spre consultare de către publicul din comunitatea locală. PUG a fost prezentat și dezbătut în 11 adunări de consiliu și dezbateri publice. Zona industrială este evidențiată în acest PUG, dar această regiune nu este adecvată pentru activități turistice. În același timp, a fost evidențiată și o zonă protejată. După ce Planul de Urbanism Zonal (PUZ) este aprobat de Consiliul Local din Roșia Montană, în această zonă pot fi dezvoltate activități turistice (pensiuni, restaurante, etc.). PUZ-ul, care prezintă, în detaliu, suprafața de teren necesară pentru Proiect afectează doar aproximativ 25% din comuna Roșia Montană. Deși unele afaceri s-au creat deja pe restul de 75% din comună, după finalizarea PUZ, dezvoltarea afacerilor va fi încurajată și mai mult.

Turismul în sine nu este un panaceu pentru dezvoltarea durabilă și, într-adevăr, dacă este practicat incorect, el poate prejudicia foarte mult situația socială locală și mediul înconjurător (de exemplu, construcțiile pe faleze din România). Turismul este doar unul dintre aspectele dezvoltării durabile, împreună cu alte sectoare de activitate. "Pitoreasca Țară a Moșilor" completează potențialul turismului minier. Investiții semnificative sunt, totuși, necesare pentru ca o industrie turistică durabilă din punct de vedere economic, la standardele ridicate impuse, să atragă numărul mare de turiști necesar. Aceste investiții sunt puțin probabile, având în vedere situația actuală din Roșia Montană. Proiectul oferă gama de activități economice capabile să se adreseze situației actuale și să dezvolte o infrastructură adecvată a turismului, împreună cu antreprenorii și alți factori interesați.